

NEPOZNATE GODINE

NEPOZNATE GODINE

Ovaj malo poznati tekst,
poreklom iz indijskih budističkih rukopisa
i nastao samo nekoliko godina posle Hristove smrti,
sadrži niz novina i detalja o kojima nema ni
pomena u *Bibliji*, odnosno Novom zavetu.

Ruski istraživač Nikolaj Notovič
došao je do njega pukim slučajem,
kada je, tokom boravka u Tibetu, 1887,
od vrhovnog lame saznao za postojanje rukopisa
koji pripoveda o Isusu Hristu
i, posebno, njegovim ranim godinama
o kojima dotad ništa nije bilo znano.

Priča je građena na kazivanjima putnika,
koji su na putu iz Judeje prolazili tim krajevima
i boravili u tamošnjim manastirima
što znači da je među njima moglo biti očevidaca
samog čina raspeća,
kao i svedoka prethodnih i potonjih događaja...

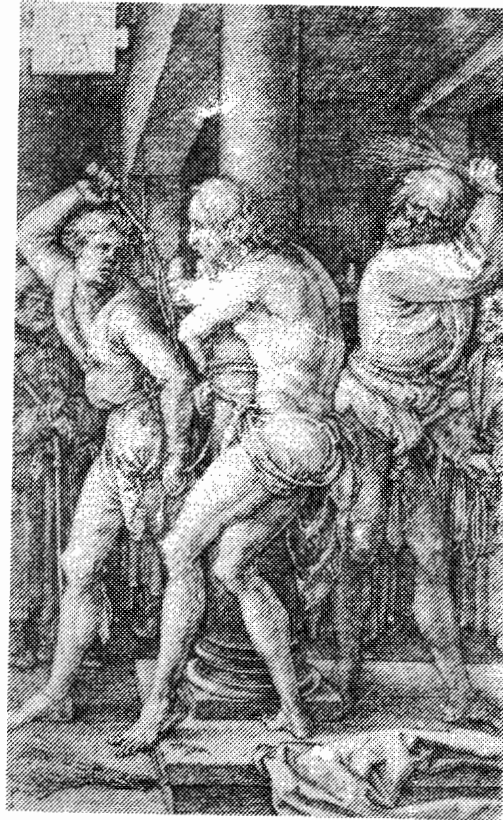
**ŽITIJE SVETOG ISE
NAJBOLJEG OD SINOVA LJUDSKIH**

"Kao dete ostavio sam roditeljsku kuću
i otišao kod drugih naroda".

Žitije svetog Ise, X:19

**ILI
GDE JE BIO ISUS
OD 13. DO 30. GODINE ŽIVOTA**

(Po starom budističkom rukopisu)

ISUSOVE NEPOZNATE GODINE

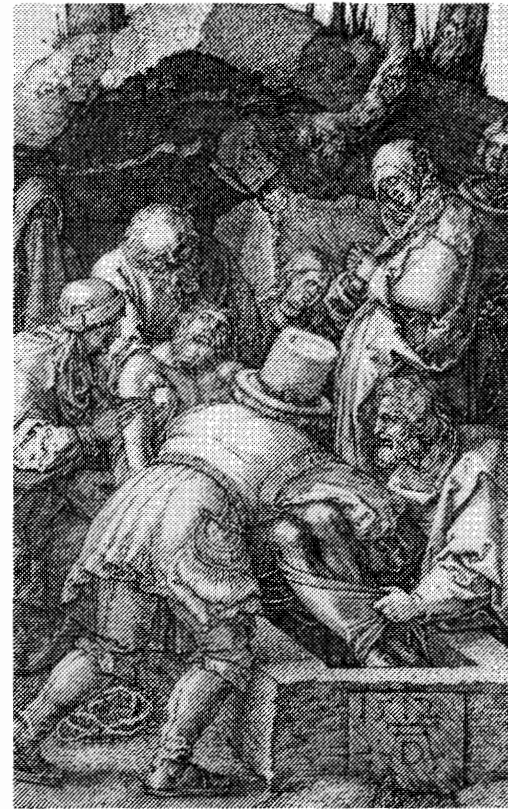

LAVIRINT

Novo, dopunjeno i doterano izdanje
sa komentarima i objašnjenjima

ORBIS

Nikola Milošević

**TAJNA
BUDISTIČKOG RUKOPISA**

Sa izuzetkom uzgrednih i više nego škrtih pomena u spisima paganskih autora, i teološki i svetovni tumači života Isusovog prevashodno se koriste novozavetnim tekstovima kao jedinim izvornikom na osnovu koga se može stvoriti izvesna predstava o temi o kojoj je reč. Tek s kraja prošlog stoleća, zahvaljujući ruskom istoričaru Nikolaju Notoviču, predložen je javnosti jedan budistički rukopis u kome nalazimo novo, drukčije viđenje onih zbivanja o kojima nas jevanđelisti i apostol Pavle izveštavaju. Pomenuti budistički rukopis, uprkos tome što je objavljen na više jezika, nije privukao pažnju ni teoloških ni svetovnih interpretatora. Jedini izuzetak u ovom pogledu predstavlja protestantski teolog Holger Kersten, koji je u svojoj knjizi *Isus je živio u Indiji* budističko žitije Hristovo tretirao kao autentično svedočenje, utoliko dragocenije što u njemu, navodno, nalazimo kazivanje o onih sedamnaest godina iz biografije Sina Božjeg o kojima u Novom Zaveću nema ni jedne jedine reči.

Ako je verovati budističkom rukopisu, koji se sada, prečišćen, prvi put daje na uvid domaćem čitaocu, Isus je pomenute godine najvećim delom proveo u Indiji, gde su ga budistički sveštenici uputili u suštinu Budinog učenja koje će potom propovedati i u nekim drugim zemljama.

Međutim, za razumevanje rukopisa koji je pred nama nije toliko bitno ono što se u njemu o Hri-

stovom mestu boravka govori, već ono što se kaže o učenju koje je Isus, navodno, propovedao.

Dve crte Isusovih propovedi, pri tom, valja posebno istaći. Nasuprot politeističkim obožavaocima idola, i Hrist budističkog rukopisa zatočnik je predstave o jednom i nevidljivom božanstvu i zatočnik ideje milosrđa i jednakosti među ljudima. Iz kazivanja budističkog autora vidi se, naime, da se Isus stavljao na stranu najnižih kasta u kastinskom poretku, pa čak i na stranu tzv. Sudra, koje su prema vladajućem induskom shvatanju nastale iz Braminih nogu. Ukratko, Hrist je već u periodu svojih nepoznatih sedamnaest godina, sudeći po njegovom budističkom žiti-ju, bio propovednik monističke, monoteističke produhovljene religije, a u etici propovednik milosrđa i jednakosti, s tim što je inspiraciju i pouku za ovo svoje gledište našao kod sveštenika privrženih učenju 'Velikog Bude', kako se u spisu u dva maha naziva utemeljitelj budizma.

Nisu ništa manje zanimljivi i za razmišljanje podsticajni ni oni delovi rukopisa u kojima se pripoveda o događajima nama inače znamim iz novozavetnih tekstova. Premda se u nekim tačkama do detalja slaže sa novozavetnim kazivanjima, budistička povesť o Hristu primetno se u nekim drugim tačkama razlikuje od biblijskih izvornika. Tako, recimo, i u budističkom rukopisu Hrista provociraju žbiri njegovih protivnika, s ciljem da iz njega izvuku izjave koje bi ga odvele na gubilište, ali dok su u Novom Zavetu provokatori iz redova jevrejskih oponenta Sinu Božjem, u budističkoj verziji Hrista provociraju Pilatovi ljudi. Doduše, kao i u novozavetnoj verziji, Hrist prozire lukavi naum svojih kušača i izjavljuje da mu nije namera da dovede u pitanje zemaljsku vlast. U ovom pogledu budistički tekst čak je izričitiji i radikalniji u pozivanju na pokornost vladikama ovog

sveta, pa se u rukopisu kaže kako je Isus smatrao da se Cezaru treba "slepo pokoravati".

Međutim, na pitanje o božanskom pravu Cezarevom, Hrist u ovoj budističkoj verziji na uvijen i oprezan, a ipak dovoljno određen način, stavlja do znanja da među smrtnicima nema razlike i da je Cezar samo neko kome je povereno da brine o svojim podanicima "sredstvima koja daje sveti zakon nebeskog oca našega". Cezar odozgo dobija kao najveće darove dobrotu i pravednost, ali Hrist budističkog rukopisa dodaje da će Cezarovo ime biti slavljeno samo ako se bude držao ovih darova. Ako pak naruši princip vlasti koja mu je pod ovim uslovima data, vređa on Najvišeg Sudiju od koga je ovu vlast i dobio.

Braneći se tako od pokušaja provokacije, Hrist budističkog rukopisa istovremeno na oprezan i posredan način osuđuje Cezara u ime svoje koncepcije milosrđa i socijalne jednakosti – što u novoza- vetnim tekstovima nije slučaj. Zato u svojoj odbrani pred Pilatom, onako kako tu odbranu predstavlja budistički autor, Isus u potpunosti odbacuje svaku kritiku na račun zemaljskih vlasti, tvrdeći da je govorio samo o kralju i kraljevstvu nebeskom i da nije bunio narod – što se u suštini slaže s onim što o ovoj istoj temi saznajemo iz novozavetnih spisa.

Ključnu razliku između tekstova što ih poredimo valja najpre videti u činjenici da provokatore koji Hrista treba da izvedu pred sud nisu uputili jevrejski prvosveštenici. Sudeći po budističkom rukopisu, Pilat snosi isključivu odgovornost za Isusovo raspinjanje na krst. Jevrejski verski prvaci, naprotiv, ne samo što ne provociraju Hrista, nego ga, štaviše, odlučno brane, moleći najpre rimskog prokuratora

da ga makar privremeno pusti na slobodu, istovremeno odbacujući nalog da ga na zasedanju sinhedriona osude.

Čak i čin pranja ruku u ovoj budističkoj interpretaciji ima iz osnova drukčije značenje. Dok je u novozavetnim tekstovima Pilat taj koji pere ruke, predajući tim simboličnim činom Sina Božjeg na milost i nemilost njegovih jevrejskih progonitelja, dotle su u *Žitiju svetog Ise* jevrejski verski prvaci ti koji peru ruke "u jednoj svetoj posudi", govoreći: "Mi nismo krivi za smrt ovog pravednika".

Međutim, najveće i po svojim implikacijama najdalekosežnije odstupanje od novozavetnog predanja nalazimo u načinu na koji autor budističkog spisa tumači ono što se zbilo posle raspeća Hristovog. I ovde je Hrist razapet između dvojice razbojnika – premda ih je, navodno, pre toga, Pilat oslobodio; i ovde Hrist umire u smiraj dana, ali – i to je bitno – bez ijedne napomene o mističnim zbivanjima što prate Isusovu smrt, o kojima nas jevanđelisti izveštavaju. Duh Hristov odvaja se od tela "i nestaje u božanstvu", a telo njegovo "sahranjuju rođaci, i to po nalogu" Pilatovom koji se, kako se u rukopisu kaže, uplašio onog što je učinio. A posle tri dana, rimski prokurator nalaže svojim vojnicima da telo Hristovo pokopaju na drugom mestu, želeći da izbegne rizik narodnog ustanka. Po budističkom rukopisu, odmah zatim dolazi sledeće, za teološku optiku autora rukopisa, najvažnije mesto. "Sutradan svetina nađe grob otvoren i prazan, i odmah se pronese glas da je Najveći Sudija poslao svoje anđele da ponesu u visine nebeske ostatke sveca u kojem je jedan deo božanskog duha na zemlji stanovao".

Iz mesta što smo ga upravo naveli može se jasno razabrati ono po čemu se presudno razlikuje

viđenje budističkog autora od novozavetne predaje. Prema novozavetnom učenju, koje je leglo u osnove hrišćanske doktrine u svim njenim konfesionalnim oblicima, Hrist je nakon svoje zemaljske smrti vaskrsnuo, pa telo njegovo, razume se, nije moglo biti nađeno, jer je vaskrsnulo i njegovo telesno obličje. Štaviše, Isus se posle svog uskrsnuća javio učenicima kako bi ovaj natprirodni čin i neposredno postao poznat onima koji bi eventualno u to posumnjali.

Za razliku od novozavetnog tumačenja, budistički autor nudi nam jedno viđenje koje bismo, na Bultmanovom tragu, danas mogli smatrati nekom vrstom ranog pokušaja demitologizacije. I upravo ova crta budističkog spisa može biti podsticaj za jedno objašnjenje ovog zagonetnog teksta – koje ćemo čitaocima u najkraćim potezima ovde predočiti.

Naime, već na početku *Žitija* budistički autor otkriva svoj pravi izvor: "I evo ovde onoga", veli on, "što su o tome imali da ispriovedaju trgovci koji dođoše iz Izraela".

Pominjanje izraelskih trgovaca verodostojno zvuči – jer, koji bi se pripadnik neke druge profesije u to doba mogao na toliki put odlučiti? Time se, međutim, ujedno mora razložno dovesti u sumnju Kerstenova težnja da u budističkom spisu vidi dokument iz prve ruke. Osim toga, ako je od jevrejskih trgovaca došlo ono o čemu se u budističkom spisu kazuje, sigurno je da od njih nisu mogla doći obaveštenja o Isusovom boravku u Indiji, a pogotovo ne vest o tome da se Isus, posredstvom bramanskih sveštenika, uputio u suštinu Budinog učenja.

Takođe nije mnogo verovatno da su jevrejski trgovci mogli sam čin vaskrsnuća tumačiti pro-

zaičnim razlozima kao što su oni što se u spisu pominju. Može se, doduše, pretpostaviti da su informatori budističkog autora bili Jevreji nehrišćanskih opredeljenja, uz to iz nekih plemenskih razloga skloni da za počinjenu nepravdu okrive samo rimskog prokuratora, skidajući, tako, odijum sa svojih verskih prvaka.

Piscu ovih redova izgleda, stoga, najbliža istini mogućnost da je Žitije svetog Ise sročio neki od budističkih sveštenika, na osnovu kazivanja jevrejskih došljaka iz Izraela, preoblikujući i doterujući njihova kazivanja u skladu sa svojim verskim kanonima i umećući u njih budistički intonirane epizode Hristovog navodnog boravka u Indiji. Pri tom nije ni bitno da li je pozitivističko tumačenje Hristovog raspinjanja budistički autor preuzeo od svojih jevrejskih informatora, jer i sam čin eventualnog preuzimanja pokazuje da se autor spisa – ako ništa drugo – i sam slagao sa jednim takvim, 'demitologizujućim' viđenjem Golgote.

ISUSOVE NEPOZNATE GODINE

1.

Grozila se zemlja i plakala nebesa
zbog teškog zločina što beše počinjen u
u zemlji Izrailjevoj (1).

2.

Jer tamo su mučili i ubili velikog
pravednika Isu, koji u sebi nosaše
dušu Vaseljene

3.

i koji postade telo običnog smrtnika (2),
da bi ljudima činio dobro,
i iskorenio zle misli,

4.

da pravednosti povрати gresima obeščaćenog
čoveka, životu donese mir, ljubav i dobrotu,
i da ga podseti na jedinoga i

nedeljivog Tvorca, čije milosrđe je neizmerno i bez granica.

5.

I evo ovde onoga što o tome pripovedaju trgovci što dođoše iz zemlje Izrailja.

II

1.

Narod Izrailja koji življaše u vrlo plodnoj zemlji, što je davala dve žetve u godini, i koji imaše brojna stada, gresima svojim pobudio je srdžbu Božju,

2.

i bi mu nametnuta strašna kazna: oduzeti mu behu zemlja, blago i sva imovina. Narod izrailjski bi odveden u ropstvo pod moćnim i bogatim faraonima, koji tada vladahu u zemlji misirskoj (3).

3.

I oni postupahu sa Izrailjem gore nego sa životinjama; prisiljavahu ih na teške poslove i bacahu ih u lance i okove. Tela im pokriše rane i brazgotine, zakidahu im hranu i ne

dopuštahu im da stanuju pod jednim krovom.

4.

Držahu ih u neprestanom strahu, oduzimajući im svako ljudsko dostojanstvo.

5.

I tako, u velikoj nevolji svojoj, seti se narod Izrailja nebeskog zaštitnika svoga, i obrati mu se vapeći za milošću i milosrđem Njegovim.

6.

Tada vladaše u Misiru neki čuveni faraon, koji beše stekao slavno ime mnogobrojnim poredama, bogatstvom koje je nagomilao, i raskošnim palatama koje mu podigoše robovi rukama svojim.

7.

Ovaj faraon imaše dva sina, i mlađi se zvao Mosa (4); i učeni Izrailjci podučavahu ga raznim znanjima.

8.

I ljubljahu Mosu u Misiru radi njegove dobrote i radi samilosti koju je

iskazivao prema svima koji su trpeli.

9.

Ali kad vide da Izrailjci, uprkos nepodnošljivim mukama koje trpljahu, ne htedoše da ostave Boga

10.

svoga, da bi se klanjali bogovima rukom čovekovom načinjenim (5), koji behu bogovi naroda misirskog,

11.

poverova Mosa u njihovog nevidljivog boga (6) koji ne dopuštaše da se slomi klonula snaga njihova.

12.

I učitelji izrailjski pobudiše poverenje Mosino i dođoše k njemu moleći ga da se kod faraona, oca svojega, zauzme za suvernike svoje.

13.

I kraljević Mosa zamoli oca svojega da ublaži sudbinu nesrećnika, ali faraon se razljuti na njih i poveća im muke još više nego što ih pre trpljahu robovi njegovi.

14.

Istovremeno se dogodi da zemlju misirsku pogodi velika nesreća, kuga pokosi svakog desetog muškarca, bilo da je mlad ili star, zdrav ili bolestan, i faraon pomisli da se to njegovi sopstveni bogovi gneve na njega.

15.

Ali kraljević Mosa reče ocu svome da to bog njegovih robova posreduje zbog onih nesrećnika i kažnjava Misirce.

16.

Tada faraon strogo zapovedi Mosi da uzme svo roblje jevrejske krvi, da ga povede van grada i, daleko od glavnog grada, osnuje drugo boravište i u njemu ostane da živi.

17.

I Mosa reče robovima izrailjskim da ih je oslobodio u ime Boga svoga, Boga Izrailja; i iziđe sa njima iz grada i iz zemlje misirske.

18.

I odvede ih u zemlju koju su bili izgubili (7) radi premnogih greha svojih, dade im zakone i preporuči im

da se neprestano mole nevidljivom Tvorcu čija je dobrotu beskrajna.

19.

Kraljević Mosa potom umrije, i Izrailjci strogo poštivahu njegove zakone (8); i tako ih Bog nagradi za patnje što ih behu zadesile u zemlji misirskoj.

20.

Država njihova postade najmoćnija na čitavom svetu, i kraljevi njihovi postadoše čuveni po blagu svom i mir dugo vladaše među narodom Izrailjevim (9).

III

1.

Slava o bogatstvu Izrailjevom rasprostire se po svoj zemlji i susedni narodi im stadoše zavideti.

2.

Ali sam Svevišnji je upravljao pobedonosnim oružjem Hebrejaca, i mnogobošci se ne usuđivahu da ih napadnu.

3.

Ali – čovek se ne pokorava uvek samom sebi – ni vernost Izrailja prema Bogu svome ne potraja dugo.

4.

Oni počеше da zaboravljaju sve blagodeti kojima ih beše obdario i

samo još retko pominjahu ime njegovo, zaštitu tražeći kod vračara i gatara.

5.

Carevi i knezovi postavljahu svoje vlastite zakone umesto onih koje im Mosa beše napisao; napustiše hram Božji i obrede bogoslužjenja; i narod se prepusti uživanjima telesnim i izgubi prvu čistotu svoju.

6.

Više vekova je prošlo od izlaska iz Misira; i tada naumi Bog da ponovo podigne kazne svoje protiv njih.

7.

Tuđini počеше da prisvajaju zemlju Izrailjevu; opustošiše polja, razoriše gradove i odvedoše stanovništvo u ropstvo.

8.

I pagani dođoše iz prekomorske zemlje Romelije (10); oni podjarmiše sinove Izrailjeve i postaviše vojskovođe koji vladahu nad njima po nalogu Cezarovom (11).

9.

Hramovi izrailjski behu razoreni, a stanovništvo primorano da se više ne klanja nevidljivom Bogu, već da prinosi žrtve bogovima paganskim.

10.

One koji behu plemenita roda učiniše vojnicima; žene otimahu muževima njihovim, a prost narod odvedoše u ropstvo i na hiljade ih poslaše u prekomorske zemlje.

11.

Decu ubijahu oštricom mača i doskora se svom zemljom Izrailjevom mogahu čuti samo uzdasi i jecaji.

12.

U toj silnoj nevolji ljudi se opet setiše svog velikog Boga, i stadoše vapiti za Njegovom milošću i ponizno moliti da im oprost. I Otac naš, u neiscrpnoj dobroti svojoj, usliši im molitvu.

IV

1.

U ono doba dođe i čas, koji odabra Sudija (12), pun milosrđa, da uzme telo čovečjeg bića jednog.

2.

I duh večni, koji se nalazio u savršenom spokoju i najvećem blaženstvu, prenu se i odeli na neizvesno vreme od večnoga bića svoga,

3.

da, osvanuvši u čovečjem liku (13), objavi način kako se može postati ravan božanskom i kako se može doći do večnog blaženstva;

4.

i primerom svojim da pokaže kako se može stići do moralne čistote i

duša osloboditi surovog ruha njenog (14), da postigne savršenstvo kako bi mogla da uđe u carstvo nebesko koje je neprolazno i gde vlada večna sreća.

5.

I, gle! Uskoro se u zemlji Izrailjevoj rodi čudesno dete. Sam Bog govoraše kroz usta tog deteta, o nevoljnosti tela i o uzvišenosti duše.

6.

Roditelji novorođenčeta bejahu siromašni ljudi. Po rodu svom pripadahu izuzetno pobožnoj porodici koja beše zaboravila

7.

nekadašnju zemaljsku veličinu svoju (15), i da slavi ime Tvorčevo; da mu oda zahvalnost za hudu sreću svoju kojom ju je On stavio na kušnju.

8.

Da je nagradi što nije dala da se odvrati od puta istine, blagoslovi Bog prvenca te porodice (16) i uze ga za svoga odabranika i posla da pomogne onima koji behu zapali u zlo i da leči one koji su trpeli bol.

9.

I božanski dečak, kome nadenuše ime Isa, poče da od najnežnijeg svog doba govori o jedinom i nevidljivom Bogu; opominjaše zabludele duše da se pokaju i da se očiste od greha kojima se ogrešiše.

10.

Odasvuda, potom, stadoše dolaziti da ga čuju i divljahu se rečima koje su silazile sa njegovih detinjih usana; i svi sinovi Izrailjevi govorahu jednodušno da je Sveti Duh u tom detetu.

11.

Kada je Isi bilo trinaest godina, doba kada sin Izrailjev treba da sebi dovede ženu,

12.

kuća u kojoj su njegovi roditelji skromnim radom zarađivali za život postade stecište bogatih i dobrih ljudi koji su hteli da im mladi Isa –

13.

koji dušebrižnim razgovorima svojim u ime Svemoćnoga već beše izašao na glas – postane zet.

14.

Ali tada se dogodi da Isa potajno ostavi dom roditelja svojih i ode iz Jerusalima i sa trgovcima se uputi u Sind (17),

15.

s namerom da se usavrši u reči Božjoj i da prouči zakone velikog Bude (18).

V

1.

U četrnaestoj godini svojoj, praćeri Božjim blagoslovom, dođe mladi Isa ovamo u Sind i nastani se među Arijima (19) u zemlji koju Bog ljublaše.

2.

Ubrzo se ime čudesnog dečaka pronese severnim Sindom, i dok je putovao zemljom Pet Reka (20) i Radžputanom (21) moljahu ga verne sluge boga Džaina (22) da se nastani među njima.

3.

Ali on ostavi zavedene Džainove vernike i pođe prema Džaganatu (23) u predelu Orisa, gde počivaju zemni ostaci Viasa Krišne (24), i gde mu mudri Bramini (25) sveštenici prirediše ugodan doček.

4.

Oni ga naučiše da čita i tumači Vede (26), da leči molitvom, da izučava sveto pismo i tumači ga narodu, da isteruje zlog duha iz tela čovečjeg i da mu ponovo daje čovečji lik.

5.

Šest godina boravio je u Džaganatu, Radžagrhi (27), Benaresu (28) i drugim svetim gradovima; svi su ga voleli, jer Isa življaše u miru sa Vajšama (29) i Sudrima (30), koje je poučavao svetom pismu.

6.

Ali Bramini i Kšatriji (31) mu rekoše da im veliki Para-Brama zabranjuje da se približavaju onima koje je on stvorio iz svog donjeg dela tela i iz nogu svojih (32).

7.

Vajše mogu samo da slušaju čitanje Veda, a i to samo u svečanim danima.

8.

Sudrima, pak, nije samo zabranjeno da prisustvuju čitanju Veda, već ih ne smeju ni pogledati, jer njihovo je zvanje da neprekidno i kao robovi služe Braminima, Kšatrijima, pa čak i Vajšama.

9.

"Jedino ih smrt može osloboditi njihove potčinjenosti", rekao je Para-Brama. "Ostavi ih i dođi da se s nama pokloniš bogovima koji će se razljutiti na tebe, ako im se ne pokoriš".

10.

Ali Isa ne poslušao njihove reči i odmah je Sudrima počeo propoved protiv Bramina i Kšatrija.

11.

Odlučno se odupro tome da čovek može sebi da dá pravo koje lišava ljudskih prava onoga koji je njemu ravan. "Uistinu", govoraše on, "Bog Otac ne pravi razliku među decom svojom koja su mu sva jednako draga".

12.

Isa potom poreče božansko poreklo Veda i Purana (33), "jer", učio je one koji su ga sledili, "zakon je dat ljudima da im pokaže put u onome što rade".

13.

"Boj se Boga svoga, samo pred njim savijaj koleno svoje, Njemu jedinom prinosi žrtve koje si stekao radom svojim".(34)

14.

Isa takođe poreče i Trimurti (35) i utelovljenje Para-Brame u Višni, Šivi (36) i drugim bogovima. "Jer", reče on,

15.

"Večni sudija i večni duh (37) tvore jedinu i nedeljivu dušu sveta, koja jedina stvara vaseljenu, održava je i oživljava.

16.

On sam je svojom voljom svet stvorio; samo On je tu od iskoni i Njegovo bivstvo će biti beskonačno; Njemu premca nema ni na nebesima, ni na zemlji.

17.

Veliki Tvorac nije ni sa kim podelio Svoju moć, a najmanje sa neživim predmetima (38), kako su vas učili, jer jedino je On svemoćan.

18.

On je hteo i svet je nastao, jednom jedinom božanskom mišlju sastavio je vode i suvi deo zemljine kugle odelio od njih.

19.

Čoveku je podredio zemlju, vode, životinje i sve što je stvorio i što održava u nepromenljivom redosledu, jer On svakoj stvari određuje svojstvo i trajanje.

20.

Uskoro će se spustiti gnev Božji na čoveka, jer je zaboravio Tvorca svoga, jer je ispunio hramove Njegove grozotom i jer se klanja stvorenjima koje je Bog njemu podredio.

21.

Jer kamenu i metalima za ljubav žrtvuje ljudska bića u kojima obitava deo duha Svevišnjega.

22.

Jer ponizuje one što rade u znoju lica svoga da steknu naklonost besposličara koji sede za bogato postavljenom trpezom.

23.

Oni koji braću svoju lišavaju božanske sreće – biće je sami lišeni. I Bramini i Kšatriji postaće Sudre Sudri, kod kojih će se Večni večno nalaziti.

24.

Jer će Sudre i Vajše na Sudnji dan zbog neznanja svoga naći milost: nasuprot, Bog će u silnom gnevu Svom nemilosrdno postupati s onima koji prisvajaju Njegova prava".

25.

Vajše i Sudre se živo začudiše i upitaše Isu kako im se valja moliti da ne bi izgubili blaženstvo svoje.

26.

"Ne molite se idolima jer vas oni ne čuju; ne slušajte Vede čija je istina izopačena, ne smatrajte sebe svuda prvima i ne ponizujte blišnjega svoga.

27.

Pomažite siromašnima, potpomažite slabe, ne činite nikom zlo, ma ko on bio, ne čeznite za onim što nemate i za onim što vidite kod drugih".

VI

1.

Kada su beli sveštenici i ratnici (39) saznali za propovedi koje je Isa Sudrima kazivao, uglaviše njegovu smrt. S tom namerom poslaše sluge svoje da potraže mladog proroka.

2.

Ali Isa, koga Sudre upozoriše na opasnost, noću napusti područje Džaganata, skloni se u brda i ostade u zemlji Gautamida (40), gde se rodio veliki Buda Šakjamuni (41), među narodom koji se klanjao jedinom i uzvišenom Brami.

3.

I pošto je potpuno naučio sveti pali-jezik (42), pravedni Isa posvetio se proučavanju svetih knjiga Sudra.

4.

Šest godina posle toga Isa, koga Buda beše odabrao da širi njegovu svetu reč, mogao je da potpuno tumači svete knjige.

5.

Potom ostavi Nepal i Himalaje, spusti se u dolinu radžputansku i skrenu na zapad gde je propovedao raznim narodima o najvećem savršenstvu čovečjem,

6.

i o dobru koje treba da činimo bližnjem svom, da je to najsigurnije sredstvo da se i sami najbrže spojimo sa duhom večnim.

7.

"Ko opet zadobije prvobitnu čistotu svoju", govoraše Isa, "taj će umreti pošto dobije oproštenje greha svojih i imaće pravo da gleda veličanstveno lice Božje".

8.

Na svom putu kroz paganske krajeve učaše božanski Isa da se klanjanje vidljivim bogovima (43) protivi zakonu prirode.

9.

"Jer", govoraše on, "čoveku nije dato da gleda lice Božje i da čitavu četvrt božanstava sklopi po uzoru na Večnoga.

10.

Osim toga, ne poklapa se sa savešću čovekovom da veličinu i čistotu Božju smatra nižom nego u životinje, ili predmete izrađene rukom ljudskom od kamena ili od metala.

11.

Jedan je večni Zakonodavac, i nema drugih bogova do njega. On ni sa kim nije podelio svet, niti je kome rekao namere svoje.

12.

Isto kao što bi otac postupao sa decom svojom, i Bog će suditi ljudima posle njihove smrti po milosrdnom zakonu svom; nikada On neće poniziti dete svoje i njegovoj duši dati da uđe u telo neke životinje da joj bude čistilište" (44).

13.

Tvorac, takođe, govoraše kroz usta Isina: "Protivno je zakonu Božjem da se kipu ili životinji prinose ljudske žrtve;

jer ja sam čoveku podredio sve životinje i sve što se nalazi na svetu.

14.

Sve je podređeno čoveku, jer on je neposredno i najtešnje srodan sa mnom, Ocem vašim. Zato će biti strogo osuđen i kažnjen po božanskom zakonu onaj koji mi otme dete moje.

15.

Čovek nije ništa pred večnim Sudijom, baš kao što ni životinja nije ništa pred čovekom.

16.

I radi toga vam velim – ostavite idole svoje i ne pravite pred njima nikakve svečanosti koje vas otuđuju od Oca vašega, a vežu za sveštenike od kojih se nebo odvratilo.

17.

Jer oni su vas otuđili od pravoga Boga, a praznoverna nauka i okrutnost njihova vode vas u propast duha i u gubitak svakog moralnog shvatanja".

VII

1.

Reči Isine se proširiše među paganima zemalja kroz koje je prolazio i ljudi ostaviše svoje kipove.

2.

Kada to videše sveštenici, zatražiše od njega, koji je veličao ime pravoga Boga,

3.

da u prisustvu naroda dokaže ono što je govorio i čime ih je ubedio, kao i da dokaže ništavnost idola.

4.

A Isa im odgovori: "Ako su vaši idoli i vaše životinje moćne, ako su

svemoćne, hajde, neka me na mestu smrve!"

5.

"Učini i ti čudo", odvratiše mu,
"i neka tvoj Bog postidi naše, kad mu se tako gade!"

6.

Ali Isa im na to reče: "Čudesna našega Boga počela su se zbivati još od prvoga dana kada je stvorena Vaseljena. Ona se zbivaju svakog dana i svakog časa (45), i svako ko ih ne vidi lišen je najlepšeg životnog dara.

7.

I gnev Božji se neće sručiti na posve beživotne komade kamenja, metala ili drveta, nego će pasti na ljude koji, ako bi hteli da nađu svoj spas, moraju srušiti sve kipove idola koje su podigli.

8.

Kao što kamen i zrno peska – koji su u poređenju sa čovekom ništavni – sa odanošću čekaju čas kad će ih čovek uzeti da od njih načini korisnu stvar,

9.

isto tako i čovek mora očekivati veliku milost koju će mu Bog ukazati time što će mu ukazati čast jedne odluke.

10.

Ali teško vama, protivnici ljudski (46), ako ne očekujete milost, već, nasuprot, gnev Božji! Teško vama ako očekujete da će On svoju moć čudesima obznaniti!

11.

Jer kipove idola neće uništiti u gnevu Svom, već one koji ih podigoše; srca njihova postaće plen večnog ognja, a njihova rastrgnuta telesa utoliće glad divljih zveri.

12.

Bog će oterati opoganjene zveri od stada Svojih; ali On će opet primiti k sebi i one koji zabludiše, jer ne prepoznaše ono nebesko što je bilo u njima".

13.

Kad pagani videše nemoć svojih sveštenika, poverovaše Isinim rečima; i kako su se pobojali Božjeg

gneva, razbiše svoje idole na komade,
a sveštenici pobegoše da izbegnu
osvetu mase.

14.

Isa, još, učaše pagane da se ne trude da
svojim vlastitim očima traže
Večnoga Duha, već neka nastoje da ga
srcem svojim osete, i da postanu
vredni Njegove milosti odista čistom
dušom.

15.

"Ne samo", govoraše im, "da ne treba da
prinosite ljudske žrtve, već
naprosto nemojte da žrtvujete
nikakve životinje kojima je dat
život. Jer, sve što je stvoreno,
stvoreno je da bude od koristi čoveku.

16.

Ne otimajte tuđe dobro, jer to bi
značilo da otimate svom bližnjem
stvari koje je on u znoju lica svoga za
sebe stekao.

17.

Ne varajte nikoga, da sami ne biste
bili prevareni. Nastojte da se
opravdate pre sudnjeg časa, jer onda će
biti prekasno.

18.

Ne odajte se raskalašnosti, jer ona je
povreda zakona Božjih.

19.

Da biste postigli najveće blaženstvo,
treba ne samo da se sami očistite već
da i druge upućujete na put koji će im
omogućiti da opet postignu
prvobitno savršenstvo".

VIII

1.

Susedne zemlje behu pune vesti o Isinim propovedima, pa, kada je došao u Persiju, sveštenike obuze strah i oni zabraniše narodu da ga sluša.

2.

Ali kad videše kako ga sva mesta primaju s veseljem i bogobojažljivo slušaju njegove propovedi, izdadoše naredbu da ga uhapsu; i privedoše ga pred vrhovnog sveštenika koji ga sasluša.

3.

"O kakvom to novom bogu govoriš ti, nesrećniče jedan; zar ne znaš da je sveti Zaratustra (47) jedini pravednik kojem je pripalo da prima objavljenja najvećeg bića

4.

koje je naredilo anđelima da za potrebe naroda njegovog napiše reč božju, zakone koje je Zaratustri u raju dalo?

5.

Ko si, ustvari, ti i kako smeš huliti na boga našeg i sejati seme razdora u srca vernika?"

6.

A Isa im odvrati: "Ne govorim ja ni o kakvom novom bogu, već o našem nebeskom Ocu koji je bio i pre početka, pa će postojati i posle večnog svršetka.

7.

O Njemu sam govorio narodu, koji kao nevino dete nije kadar shvatiti Boga snagom svoga razuma i prodreti u Njegovu božansku i duhovnu uzvišenost.

8.

Ali, kao što novorođenče i u tami raspoznaje materinu sisu, tako je i narod, koga su vaše pogrešno učenje i vaši verski obredi doveli u

zabludu, po nagonu svome oca svoga
prepoznao u Ocu čiji sam ja prorok.

9.

Večno Biće vašem narodu, a na moja
usta, poručuje: 'Ne valja vam da se
klanjate suncu (48), jer ono je samo jedan
deo sveta koji sam Ja stvorio za čoveka.

10.

Sunce izlazi da vas ogreje dok radite,
ono zalazi da vam omogući počinak
koji sam vam Ja odredio.

11.

Samo Meni, i jedino Meni dugujete sve
što imate, sve što je oko vas, bilo
nad vama, bilo pod vama".

12.

"Ali", rekoše sveštenici, "kako bi
narod mogao živeti po načelima
pravednosti, kada ne bi imao
učitelja?"

13.

Na to im Isa odgovori: "Dok narodi
nisu imali sveštenike, upravljali su
se po zakonu prirodnom i tako
sačuvali čistotu duša svojih.

14.

Duše njihove bile su u Bogu i da bi se
obratile Ocu nisu tražile
posredovanje idola ili životinja,
niti vatre (49), kako ih vi prisiljavate.

15.

Vi tvrdite da se treba klanjati suncu,
demonu dobrote i demonu zla. Dobro,
dakle!

16.

Ali ja vam kažem: vaše učenje je
pogrešno, jer sunce ne sija samo od
sebe, već po volji nevidljivoga Tvorca
koji ga je stvorio

17.

i koji je hteo da ta zvezda osvetljava
dan i greje rad i useve čovekove.

18.

Večni Duh je duša svega onoga što
živi, i vi činite veliki greh kad ga
delite na duha zla i duha dobra, jer od
Boga je samo duh dobrote,

19.

koji, sličan Ocu, čini samo dobro
deci svojoj, pa im prašta greške
njihove ako se za njih pokaju.

20.

A duh zla živi na zemlji, u srcima ljudi koji odvrću decu Božju od pravoga puta.

21.

Radi toga vam kažem: Bojte se Dana sudnjega, jer Bog će strašnom kaznom pogoditi sve one koji su pustili da Mu deca skrenu sa pravoga puta, i koji su je napunili praznovernim naucima i predrasudama;

22.

one što su oslepili, i one koji vide; koji su zaraznost preneli na zdrave i učili ih da obožavaju stvari koje je Bog podredio čoveku za njegovo lično dobro i da mu budu od pomoći u radu (50).

23.

Tako je vaše učenje plod vaših bludnji, jer, dok ste želeli da Boga Istine dovedete bliže sebi, stvorili ste pogrešne bogove".

24.

Saslušavši ga, vračevi odlučiše da mu ne učine nikakvo zlo. Ali noću, dok je sav grad spavao, izvedoše ga izvan zidina i ostaviše pokraj puta,

nadajući se da će brzo postati plen divljih zveri.

25.

Ali, zaštićen Gospodom, Bogom našim, sveti Isa bez nepritika nastavi put svoj.

IX

1.
Isi, kojeg Tvorac beše odredio da smrtnike što su zapali u razvratnost prizove na put
2.
pravoga Boga, bilo je dvadeset devet godina kada se vratio u zemlju Izrailjevu.
3.
Od odlaska Isina natovarili behu pagani (51) narodu Izrailjevom još veće muke i ovi već behu sasvim klonuli duhom.
4.
Mnogi od njih počeli su već napuštati zakone Boga svoga i one Mosine, nadajući se da će tako

odobrovoljiti svoje nemilosrdne osvajače.

5.

U takvim okolnostima opominjaše Isa svoje zemljake da ne očajavaju, jer je blizu dan oprostjenja greha, čime je jačao veru njihovu u Boga otaca njihovih.

6.

"Deco, ne očajavajte", govoraše im Otac nebeski na usta Isina, "jer Ja sam čuo glas vaš i vapaj vaš dopro je do Mene.

7.

Ne plačite više, premili moji, jer jecaj vaš ganuo je srce Oca vašega i On vam je oprostio, kao što je oprostio i precima vašim.

8.

Ne ostavljajte bez pomoći porodicu svoju, da biste se predali raskalašnosti;

9.

ne kvarite plemenitost svojih osećanja i ne klanjajte se nikakvim bogovima koji će ostati gluvi na vaše reči.

10.

Ispunite hram Moj svojom nadom i strpljivošću svojom i ne odričite se vere otaca svojih, jer Ja sam ih vodio i obasipao dobročinstvima.

11.

Vi treba da podižete pale, hranite gladne, pomažete bolesne, da budete sasvim čisti i pravedni u dan Poslednjeg suda, koji vam spremam".

12.

Narod Izrailjev dolazaše u velikom broju na propovedi Isine i pitahu ga gde da daju hvalu Ocu nebeskom, pošto su neprijatelji njihove hramove spravili sa zemljom, a svete posude njihove bez milosti odneli.

13.

A Isa im odgovori da Bog ne obraća pažnju na hramove zidane rukama ljudskim, već da On pod tim podrazumeva ljudska srca koja su pravi hramovi Božji.

14.

"Uđite u svoj hram – u srce svoje; osvetlite ga dobrim mislima, i strpljivošću, i nepokolebljivim

pouzdanjem koje bi trebalo da polazete u Oca svojega.

15.

A vaše svete posuđe – to su oči vaše i ruke vaše. Posmatrajte i radite samo ono što je Bogu ugodno, jer dok vi dobro činite bližnjem svom, spremate svečanost što krase hram u kojem stanuje Onaj koji vam je dao život.

16.

Jer Bog vas je stvorio po svojoj slici i prilici – nevine, čiste duše, srca punog dobrote i određenog ne da snuje zlo, već da postane svetilište ljubavi i pravednosti.

17.

Ne skrnavite, kažem vam, srce svoje, jer u njemu je nastanjeno Večno Biće.

18.

Ako želite da činite dela milosrđa ili ljubavi, činite ih širom otvorenog srca;

19.

i činjenje vaše neka ne bude zasnovano na nadi u dobitak ili trgovačku proračunatost;

20.

jer vas to činjenje ne bi dovelo bliže spasenju i vi biste pali u stanje poniženja u kojem su krađa, laž i potajno ubistvo jednako vredni kao i plemenita dela".

X

1.

Sveti Isa išaše od grada do grada hrabreći narod Izrailjev koji umalo što ne pade pod težinom očajanja: i na hiljade ljudi dolazilo je da čuje njegove propovedi.

2.

Ali starešine gradova ga se bojahu i javiše vrhovnom zemaljskom poglavici (52), koji je stolovao u Jerusalimu, da je u zemlju došao čovek zvani Isa i svojim govorima buni narod protiv vladara

3.

i da ga narod žudno sluša i zanemaruje poslove državne, govoreći pri tom da će brzo biti oslobođen od vladajućih došljaka (53).

4.

Pilat (54), zemaljski vladar jerusalimski, izdade potom nalog da uhvate propovednika Isu i da ga dovedu u grad i privedu sudijama, ali da ne bi izazvao negodovanje naroda, naredi on sveštenicima i učenim ljudima, hebrejskim starešinama, da mu sude u hramu.

5.

U to u Jerusalem dođe Isa, neprestano propovedajući, i, pošto su saznali za njegov dolazak, svi stanovnici, koji ga već poznavahu po glasu, pođoše mu u susret.

6.

I oni ga pozdraviše sa strahopoštovanjem i otvoriše mu dveri svoga hrama, da iz njegovih ustiju čuju ono što je govorio u drugim gradovima zemlje Izrailjeve.

7.

I Isa im reče: "Ljudski rod propada zato što je izgubio veru; jer mrak i nevreme skrenuše stado ljudsko s pravoga puta i ono izgubi pastire svoje.

8.

Ali nevreme neće večno trajati i mrak neće zauvek sakrivati svetlost; nebo će se brzo razvedriti, nebeska vedrina rasprostrece se čitavom zemljom, a zabludele ovce okupiće se oko svojih pastira.

9.

Ne trudite se da u tami tražite prave puteve, da ne biste pali u kakvu jamu, već to snage što vam je ostalo sakupite i poduprite jedan drugoga;

10.

stavite svekoliko pouzdanje svoje u Boga svojega i čekajte da se pojavi prvi svetlosti zrak.

11.

Ko pridiže bližnjega svoga, pridiže sebe sama, a ko štiti svoju porodicu, taj štiti svoj narod i zemlju svoju.

12.

Jer, budite uvereni, blizu je dan u kome ćete biti oslobođeni mraka; vi ćete se opet okupiti u jednu jedinu porodicu, a neprijatelj vaš, onaj koji ništa ne zna o milosti Boga velikoga, zadrhtaće od straha".

13.

Sveštenici i starešine ga slušahu diveći se njegovom govoru i pitahu ga je li istina da je pokušao da pobuni narod protiv vladara zemaljskih, kako su to već javili poglavici zemaljskom, Pilatu.

14.

"Može li čovek da se pobuni protiv zabludelih ljudi, kojima je mrak sakrio put i vrata njihova?" odvrati Isa. "Ja sam samo opomenuo nesretnike, kako to činim i ovde u ovome hramu, da ne idu mračnim putevima jer ponor zeva pod njihovim koracima.

15.

Zemaljska vlast nije dugotrajna i podvrgnuta je mnogim promenama. Čoveku ne bi ništa koristilo da se protiv nje pobuni, jer za jednom vlašću uvek dolazi druga i tako će biti sve do kraja ljudskog roda.

16.

Ne vidite li s druge strane da moćnici i bogataši među decu Izrailjevu seju duh pobune protiv večne vlasti neba?"

17.

Na to zapitaše starešine: "Ko si ti i iz koje si zemlje došao među nas? Ranije ništa nismo čuli da se o tebi govori, čak ne znamo ni tvoje ime".

18.

"Ja sam sin Izrailjev", odvrati Isa, "i u dan kada sam se rodio video sam zidine jerusalimske (55) i čuo jecaj braće svoje koju su zarobili i naricanje sestara mojih koje su odveli pagani.

19.

I duša moja se od bola rastuži kad vide da su moja braća zaboravila pravoga Boga. Kao dete ostavio sam roditeljsku kuću i otišao kod drugih naroda.

20.

Ali kada sam dočuo da mi braća trpe još veće muke, povratio sam se u zemlju roditelja svojih (56), da braći svojoj dozovem u pamet veru njihovih predaka koja nas uči strpljivosti ovozemaljskoj, i da uzmogremo da gore zadobijemo potpunu i najveću sreću".

21.

I učeni ga starci zapitaše još ovo: "Uveravaju nas da ne priznaješ zakone

Mosine i da učiš narod da ostavi hram Božji" (57).

22.

A Isa će: "Čovek ne ruši ono što nam je dao Otac naš nebeski i što su razorili grešnici; nego, ja sam opominjao da srce treba očistiti od svake ljage, jer ono je pravi hram Božji".

23.

Što se Mosinih zakona tiče, rešio sam da ih vaspostavim u srcima ljudi. I kažem vam, vi ne znate njihovo pravo značenje; jer oni ne zovu na osvetu, već na oprostaj; ljudi su izokrenuli smisao tih zakona".

XI

1.

Kada su sveštenici i učeni starci saslušali Isu, dogovoriše se među sobom da ga ne osude, jer nikome ne beše nikakvo zlo učinio. I, pošto osvanuše pred Pilatom, kojeg je paganski car zemlje romelske bio postavio za zemaljskog poglavicu jerusalimskog, govorahu mu ovako:

2.

"Videli smo čoveka kojeg okrivljuješ da narod naš podstiče na bunu; čuli smo njegove propovedi i znamo da je naš zemljak.

3.

Ali starešine gradova su ti poslali pogrešna obaveštenja, jer on je čovek pravednik, koji narodu tumači reč

Božju. Pošto smo ga saslušali,
otпустиhmo ga da pođe s mirom".

4.

Zemaljski poglavica se na to silno razljuti
i posla za Isom preobučene sluge
svoje da nadgledaju sve što radi i
starešinama da jave i najmanju reč
koju izgovori pred narodom.

5.

Međutim, sveti Isa je neprestano
pohodio susedne gradove i propovedao
prava sredstva i puteve Tvorčeve,
opominjući narod Izrailjev na strpljivost i
obećavajući im skoro oslobođenje.

6.

I sve to vreme sledilo ga je mnoštvo
naroda gde god da je pošao; i mnogi od
njih ostadoše sa njim i služahu ga.

7.

I Isa reče:

8.

"Ne verujte ni u kakva
čudesa stvorena rukom ljudskom; jer,
Onaj koji prirodom vlada jedini je
kadar da uradi svemoćne stvari, a

čovjek nije moćan da zaustavi bes
vetrova i da prospe kišu.

9.

Ali, ima jedno čudo koje čovek može da
učini;

10.

naime, ako se pun iskrene vere
odluči da iz srca svoga iskoreni sve
zle misli i ako više ne ide putevima
greha, da dođe do cilja svoga.

11.

Jer sve što čovek čini bez Boga teška je
zabluda, zavađanje i blještavilo, koje
samo dokazuje do koje je mere duša
onoga koji to čini ispunjena
bestidnošću, lažima i nečistotom.

12.

Ne verujte u gatanja; Bog jedini zna
šta će biti; ko veruje vračarama,
skrnavi hram što mu je u srcu i
pokazuje nepoverenje Tvorcu svome.

13.

Vera u vračare i njihova gatanja razara
čovjekovu urođenu iskrenost i detinju
čistotu njegovu;

14.

njime ovladava neka
paklena sila i nagon da čini zla
svake vrste i da se klanja idolima.

15.

Naprotiv, Gospod, Bog naš, kojem
niko nije ravan, jedini je svemoguć,
sveznajuć i svuda prisutan; On je Onaj
u Kom je sva mudrost i sva svetlost.

16.

Njemu se treba obraćati da biste bili
utešeni u svojim tugama, potpomagani
u svojim radovima i izlečeni u svojim
bolestima; i nikoga ko Mu se obrati On
neće odbiti.

17.

Tajne prirode u Božjim su rukama; jer
svet, pre no što je postao, postojao je u
unutrašnjosti misli Božje; stvarno
obličje poprimio je i vidljiv postao
voljom Svevišnjega.

18.

Ako hoćete da se Njemu obratite, vi
ponovo budite kao deca; jer vi ne znate
ni prošlost ni sadašnjost, niti
budućnost; samo je Bog gospodar vremena".

XII

1.

"Reci nam, pravedniče", govorahu mu
preobučene sluge zemaljskog
poglavice jerusalimskog, "da li da
ispunimo volju našega Cezara, ili da
čekamo naše skoro oslobođenje?" (58)

2.

A Isa, koji je u onima što ga pitahu
prepoznao žbire, poslate da na njega
paze i da ga uhode, odvrati im: "Ja vam
nisam nagoveštavao da ćete biti
oslobođeni Cezara; duša je ta koja je
zapala u bludnju i koja će biti
oslobođena.

3.

Ni jedna porodica ne može opstati
bez glave i kod ni jednog naroda neće
biti reda bez Cezara, kojem se treba

slepo pokoravati jer on će sam dati račun o svojim delima na Najvišem Sudu".

4.

"Ima li Cezar božansko pravo", pitahu ga uhode, "i je li on najbolji među smrtnicima?"

5.

"Među smrtnicima nema razlike, ali ima još bolesnih, koje treba po ljudima koji su za to poslanje odabrani i postavljeni, negovati sredstvima koja im daje sveti zakon nebeskog Oca našega.

6.

Dobrota i pravednost su najveći darovi Cezaru dati; i njegovo ime će biti slavno ako ih se bude držao.

7.

Ali onaj koji drugačije radi, koji povređuje granice vlasti koju ima nad svojim podanicima i ide toliko daleko da njihove živote izvirgava opasnostima, taj vređa velikoga Sudiju i škodi svojoj časti u javnom mnenju".

8.

U to neku staru ženu, koja je bila prišla grupi da bolje čuje Isu, jedan od preobučenih muškaraca koji je pred njom stajao odgurnu u stranu.

9.

Na to Isa reče: "Nije dobro ako sin majku odgurne da bi zauzeo mesto koje mu se sviđi; ko god ne drži do časti majke svoje, najsvetlijeg bića iza Boga, nije vredan da se sinom zove.

10.

Čujte, dakle, šta ću vam reći: Poštujte ženu, jer ona je mati Vaseljene i sva istina božanskog stvaranja počiva na njoj.

11.

Ona je temelj svega što je dobro i lepo, kao što je i klica života i smrti. Sav opstanak muževljeva je u njoj; jer ona je duhovna i prirodna potpora u radu njegovom.

12.

Ona vas u bolu donosi na svet; u znoju lica svoga bdi nad vama dok rastete i do smrti joj prouzrokuje najveće teskobe. Blagosiljajte i poštujte je,

jer ona vam je jedini prijatelj i potpora vaša na zemlji.

13.

Poštujte je i štitite je; ako tako budete radili, zadobićete njenu ljubav i srce njeno i bićete dragi Bogu; i radi toga će vam se oprostiti mnogi gresi.

14.

Podjednako ljubite svoje žene i poštujte ih, jer sutra će biti majke, a kasnije i bake čitavog naroda.

15.

Budite popustljivi prema ženi; ljubav njena oplemenjuje muškarca, ublažuje njegovo otvrdlo srce, ukroćuje divlje zveri i stvara od njih jagnjad.

16.

Žena i majka – neprocenjivo blago koje vam daje Bog – najlepši su ukras vaskolike Vaseljene, i one će roditi sve što bude naseljavalo zemlju.

17.

Kao što je Bog pre početka vremena odelio svetlost od tmine i kopno od vode,

tako žena ima božanski dar da kod muškarca razluči dobre namere od zlih.

18.

I zato vam kažem: Neka vaše najbolje misli posle Boga pripadaju ženama, družicama vašim, jer vam je žena božanski hram gde ćete najlakše naći potpunu sreću.

19.

Crpite iz hrama tog svoju moralnu snagu; tako ćete zaboraviti tuge svoje i neuspehe svoje i steći ćete opet izgubljenu snagu koja će vam biti potrebna da pomognete bližnjem svom.

20.

Ne izvirgavajte ih nikakvom poniženju, jer biste upravo time ponizili sami sebe i izgubili osećanje ljubavi bez koje na ovoj zemlji ničem nema opstanka.

21.

Štitite svoju ženu, da i ona vas štiti, vas i svu porodicu vašu. Sve što učinite za mater svoju, za ženu svoju, za udovicu ili koju drugu ženu koja je u nevolji, to ste učinili Bogu svome".

XIII

1.

Sveti Isa učaše tako narod Izrailjev kroz tri godine u svakom gradu, u svakom selu na zemaljskim putevima i ravninama, i sve što je predvideo – sve se ispunilo.

2.

Za sve to vreme posmatrahu ga prerušene sluge zemaljskog poglavice jerusalimskog; ali nisu čuli ništa što bi ličilo izveštajima koje starešine gradova behu ranije poslale o Isi.

3.

Ali zemaljski poglavica Pilat se poboja prevelike slave svetoga Ise, koji je, ako je verovati njegovim protivnicima, hteo da pobuni narod

da bi ga ovaj proglasio za kralja; i on naredi jednom od svojih uhoda da ga optuži.

4.

I vojnicima bi naređeno da ga uhvate; i zatvoriše ga u podzemni zatvor, gde ga vrgoše na razne muke, hoteći da ga primoraju da prizna kako bi mogli da ga ubiju.

5.

Ali svetac, misleći samo na potpuno blaženstvo svoje braće, podnosio je muke u ime Tvorca svoga.

6.

Sluge Pilatove mučile su ga neprestano i dovele do ruba iscrpljenosti; ali Bog beše s njim i ne dopusti da umre.

7.

A kada su veliki sveštenici i učeni starci saznali za bol i muke koje je trpeo svetac njihov, pođoše

8.

da zamole zemaljskog poglavicu ne bi li Isu

pustio na slobodu, povodom velike svetkovine (59) koja se približavala.

9.

Ali zemaljski poglavica im to hladno odbi. Zato ga zamoliše da Isu izvede pred sud starešina, i da, pre svetkovine, bude ili osuđen, ili oslobođen, što Pilat i prihvati.

10.

Drugog dana zemaljski poglavica sakupi najviđenije starešine, sveštenike, učene staroste i poznavaoce prava, da oni Isi sude,

11.

Sveca potom izvedoše iz tamnice i sedoše ga pred zemaljskog poglavicu, između dva razbojnika, kojima su zajedno s njim sudili, da pokažu prostom puku da on nije jedini kojem treba suditi.

12.

I Pilat se obrati Isi i reče mu: "O, čoveče! Je li istina da ti buniš stanovništvo protiv vlasti s namerom da se sam postaviš za kralja Izrailjevog?"

13.

"Čovek ne postaje kralj po svojoj vlastitoj volji", odgovori mu Isa, "pa su te za to slagali kad su ti rekli da ja narod bunim. Ja sam vazda govorio samo o Kralju nebeskom, i On je Onaj za kojega sam govorio narodu da Mu se klanja.

14.

Jer deca Izrailjeva izgubila su prvu čistotu, i ako se ne vrate pravom Bogu biće žrtvovana, a njihov hram (60) će se raspasti.

15.

Svetovna vlast drži red u zemlji, i stoga sam ih učio da je ne zaborave.

16.

I rekao sam im: Živite prema svojim prilikama i svom imetku, da ne bi poremetili javni red; i još sam ih opominjao da se sete da nered vlada u srcima njihovim i u duhu njihovom.

17.

Zato ih je Car nebeski kaznio i oduzeo im njihove careve; no, ja sam im rekao: Ako se prepustite svojoj sudbini, biće vam zato sačuvano carstvo nebesko".

18.

A kada uvedoše svedoke, jedan od njih govoraše ovako: "Ti si narodu rekao da svetovna vlast nije ništa prema vlasti cara koji će Izrailjce osloboditi paganskog jarma".

19.

"Blagosloven da si", odvrati Isa, "jer si govorio istinu; Car nebeski veći je i moćniji od zemaljskog zakona i carstvo Njegovo nadilazi sva carstva zemaljska.

20.

I nije daleko čas kada će se narod Izrailjev po Božjoj volji očistiti od greha svojih; jer, rečeno je da će doći prethodnik da nagovesti oslobođenje narodno i da će ga on sjediniti u jedno jedino bratstvo".

21.

I zemaljski poglavica se obrati sudijama: "Čujete li? Ovaj Isa izrailjski priznaje zločin za koji je optužen. Sudite mu stoga po svojim zakonima i osudite ga na smrt!"

22.

"Mi ga ne možemo osuditi", odgovoriše sveštenici i starešine;

sâm si čuo da je govorio o Caru nebeskom i da nije propovedao ništa što bi značilo nepoštovanje zakona".

23.

Zemaljski poglavica potom pozva svedoka koji po nagovoru gospodara svoga, Pilata, beše izdao Isu. Taj čovek dođe i obrati se Isi: "Nisi li se ti izdavao za cara Izrailjevog, kada si rekao da te je Onaj koji na nebesima vlada poslao da Mu pripraviš put?"

24.

A Isa, pošto ga je blagoslovio, reče mu: "Tebi će biti oprosteno; jer to što govoriš ne dolazi od tebe". Potom se obrati zemaljskom poglavici: "Zašto ponizuješ čast svoju i zašto učiš podanike svoje da žive u laži, kad i bez toga imaš vlast da možeš da osудиš nevinog?"

25.

Na te reči zemaljski poglavica se ražesti i naredi da Isu osude na smrt, a onu dvojicu razbojnika da oslobode.

26.

Nakon međusobnog većanja sudije rekoše Pilatu: "Mi nećemo na naše

duše da preuzmemo odgovornost za veliki greh da osudimo nevinoga, a dvojicu razbojnika da oslobodimo; to se protivi našim zakonima.

27.

A ti radi što je tebi volja". Posle tih reči sveštenici i učeni starci izađoše i opraše ruke u jednoj svetoj posudi, govoreći: "Mi nismo krivi za smrt ovog pravednika!"

XIV

1.

Na zapoved zemaljskog poglavice vojnici uzeše Isu i onu dvojicu razbojnika i odvedoše ih na gubilište, gde su ih prikovali na krstove koje pobodoše u zemlju.

2.

Vasceli dan ostade telo Isino i one dvojice razbojnika, krvaveći i viseći pod stražom vojničkom; i narod stajaše unaokolo; i rođaci pogubljenih moljahu se i plakahu.

3.

A kada je sunce zašlo, Isine muke se okončaše. On izgubi svest i duša ovog pravednika odeli se od tela, da bi nestala u Božanstvu.

4.

I tako je završio zemaljski život, odbлесак Duha Večnoga u čovečjem obliku, izbavivši grešnike ogrezle i tolikih se muka namučivši.

5.

Međutim, uplašivši se onoga što je učinio, Pilat naredi da se telo svečevog preda rođacima, koji ga potom pokopaše nedaleko od gubilišta. Narod dolazaše da se moli na grobu njegovom i ispuni vazduh uzdasima i jecanjem.

6.

Posle tri dana zemaljski poglavica poslao svoje vojnike da uzmu telo Isino i da ga pokopaju na drugom mestu, jer se bojaše ustanka narodnog.

7.

I sutradan svetina nađe grob otvoren i prazan, i odmah se pronese glas da je Najveći Sudija poslao svoje anđele da ponesu u visine nebeske smrtno ostatke svečeve, u kojima je jedan deo Božanskoga Duha na zemlji stanovao.

8.

A kad je taj glas i do Pilata došao, razljuti se on silno i pod pretnjom ropstva i

smrtno kazne zabrani on da se pominje ime Isino, i da se za njega moli Gospodu.

9.

Ali narod nije prestajao da plače i učitelja svoga glasno da veliča; i zato mnoge odvedoše u ropstvo, ili stavljahu na muke i ubijahu.

10.

A učenici svetoga Ise ostaviše zemlju Izrailjevu i pođoše na sve strane, paganima, propovedajući da se ostave zabluda svojih velikih, i da misle na spas svoje duše, i na potpuno blaženstvo koje ljude čeka u netelesnom, sjajem ispunjenom svetlu, gde u miru i u svoj čistoti svojoj boravi veliki Tvorac u savršenom veličanstvu.

11.

Pagani – njihovi carevi i njihovi ratnici – slušahu propovednike, odricahu se lude vere svoje, da bi hvalili i slavili najmudrijeg Tvorca sve Vaseljene, Cara careva, čije je srce ispunjeno milosrdem neizmernim.

NAPOMENE

(1) U vreme na koje se ovaj rukopis odnosi - radi se o prvim decenijama naše ere - postojbina starih Jevreja obuhvatala je Galileju, Judeju i Samariju. Sve te zemlje predstavljale su provinciju Rimskog carstva, kojom je u ime Rima upravljao namešnik (prokurator).

(2) Sin Božji, posle bezgrešnog začeca - o čemu se, inače, u ovom budističkom spisu ne govori - poprimio je, fizički, ljudsko obličje.

(3) *Misir*: biblijsko ime za stari Egipat. Prema istorijskim tumačenjima jedan broj starih Jevreja naselio se u Egiptu, za vreme hititske dinastije, početkom 1800. godine pre naše ere, gde su ostali gotovo četiri veka.

(4) *Mosa*: Mojsije. Za vlade Ramzesa II, pošto beše srušena hititska dinastija - čijim je vladarima biblijski Josif učinio velike usluge i svom narodu obezbedio povoljan društveni položaj - stanovništvo Egipta bilo se silno namnožilo, te je ovaj faraon naredio da se sva jevrejska muška novorođenčad bacaju u Nil. Majka Mojsijeva, međutim, stavila je dečaka u kotaricu, u kojoj ga je našla faraonova kći, i potom usvojila i odgajila. Mojsije je potom stekao visoke položaje na faraonovom dvoru. Najzad, preuzevši vođstvo nad jevrejskim narodom u Egiptu, početkom 1300. godine pre naše ere izveo ga je iz ove zemlje i učinio kraj njegovom trpljenju pod Setom I i Ramzesom II. Kao što se vidi, budistički rukopis o boravku i položaju Jevreja u Egiptu naprosto briše raspon od četiri veka, prikazujući ih kao stalno i trajno robovanje.

(5) *Bogovima rukom čovečjom načinjenim*: idolima.

(6) Stari Jevreji ne samo što su bili prvi narod sa monističkom, monoteističkom religijom, već je i njihov bog, za razliku od božanstava drevnih naroda, bio bez fizičkog otelotvorenja, dakle nevidljiv.

(7) *Odvede ih u zemlju koju su bili izgubili*: Obećana zemlja bila je Hanan, ali sam Mojsije nikada u nju nije kročio.

(8) Deset Božjih zapovesti, moralni temelj judeo-hrišćanske tradicije. Mojsiju ih je uručio Bog na planini Sinaj.

(9) Posle Mojsijeve smrti njegovom narodu bi dozvoljeno da najzad stupi na tle Obećane zemlje. Međutim, tek pošto su, predvođeni najpre sudijama, a potom i kraljevima, savladali brojne okolne neprijatelje, pod kraljem Davidom i njegovim sinom Solomonom - bilo je to 'zlatno doba' države izraelske (otprilike: od 1050. do 930. godine pre naše ere) - uspostavili su moćnu državu, kojoj je, posle cepanja, laganog propadanja i ponovnih povremenih uspona, tek rimska sila učinila kraj.

(10) *Zemlja Romelija*: Rim, Rimsko carstvo.

(11) *Cezar*: Gaj Julije Cezar (100-44 pre naše ere), rimski vojskovođa i državnik, ubijen u pokušaju da kao diktator preuzme svu vlast u Rimu.

(12) *Sudija*: Bog, Tvorac.

(13) *Osvanuvši u čovečjem liku*: u liku Isusa Hrista. Međutim, po ovom budističkom rukopisu proizilazi da Hrist nije bio deo Svetog Trojstva (Bog Otac, Bog Sin i Bog Sveti Duh), već samo inkarnacija Svetog Duha; pored još nekoliko ostalih, ovo je bilo jedno od spornih mesta u potonjoj hrišćanskoj dogmatici, dobrim delom doprinevši prvobitnom rascepu (1054. godine) hrišćanske crkve na istočnu (pravoslavnu) i zapadnu (katoličku).

(14) *Duša osloboditi surovog ruha njenog*: tela, telesnog.

(15) *Nekadašnju zemaljsku veličinu svoju*: prema nekim (apokrifnim) verzijama Isus Hrist bio je neposredni izdanak kraljevske loze Davidove.

(16) *Blagoslovi Bog prvenca te porodice*: iako donekle u surotnosti sa ranijom tvrdnjom (o čovečanskom otelotvorenju Svetog Duha), ovaj stih ukazuje na dva moguća zaključka: da je Isus Hrist bio *prvenac* Josifov i Marijin, te da su, moguće je, imali još dece, i, isto tako, da se u slučaju Isusa Hrista radi samo o njegovom *posvećenju* posredstvom Svetog Duha, a ne o *otelotvorenju* samog Svetog duha. U svakom slučaju, ovakav prikaz stvari sasvim je u skladu sa 'demitologizujućom' suštinom budističkog spisa.

(17) *Sind*: Ind, Hind, Indija.

(18) *Buda*: Sidarta Gautama (oko 560. do 480. godine pre naše ere), nazvan Buda (Prosvetljeni); osnivač budizma.

(19) *Ariji*: Arijevci, od *ârya* (plemenit). Drevni indoevropski narod koji se početkom drugog milenijuma pre naše ere raširio po severnoj Indiji i, kasnije, Evropi.

(20) *Zemlja Pet Reka*: Pandžab. Indusi imaju dugu tradiciju obožavanja reka kao božanstava koja daju život i zemlji i ljudima. U današnjoj Indiji, sedam reka smatra se svetim: pored Sinda (Inda) i mitskog Sarasvatija, tu je i pet reka koje teku Pandžabom (pored Ganga, i Jamuna, Narmada, Godavari i Kaveri).

(21) *Radžputana*: državnica čiji su vladari držali pod svojom vlašću dvadesetak lokalnih kneževina. Njeni su se vladari nazivali Radžputima, dok su većinu njenih stanovnika činili Indusi iz viših kasta, mahom ratnika (Kšatre).

(22) *Džain*: od sanskritskog *džaina* (doslovno: sledbenik džine; džina: osvajač, pobednik). Religiozni i filozofski sistem radikalnog asketizma nastao u šestom veku pre naše ere; učenje *džainizma* kao najviši cilj ističe potpuno potčinjavanje materijalnog sveta i trijumf nad ovozemaljskim postojanjem.

(23) *Džaganat*: od sanskritskog *džagannâtha*, doslovno: gospodar sveta. Bog poštovan, najviše u Orisi, kao oblik Krišne, u sebi spaja domorodačke plemenske koncepcije sa idejama hinduističkih *purâna*.

(24) *Krišna*: doslovno: crni, mračni. Jedno od najpoštovanijih indijskih božanstava. U ovom slučaju javlja se kao braminski Vâsudeva-Krišna, ratnički princ plemena Dvâarakâ i Yâdava; božanski je mudrac jednak po snazi i mudrosti samom Višnuu.

(25) *Brama* (Bramâ): personifikacija svete moći u njenom kreativnom vidu; bog stvoritelj.

(26) *Veda*: doslovno: znanje. Sveto znanje, otkrovenje, koje je primljeno 'slušanjem'. *Vede*, koje su bile prenošene usmenim putem, a tek mnogo kasnije i pisanim, prenose otkrovenja iz starine u himnama, obrednim tekstovima i razmatranjima koji su nastajali u periodu od oko hiljadu godina, počev od otprilike 1400. godine pre naše ere.

(27) *Radžagrha*: glavni grad Magade (današnji Radžgir), prvo središte javne duhovničke službe Gautame Bude i jedna od četiri najveće kraljevine severne Indije toga doba. Radžagrha, koja leži južno od reke Gang u današnjoj indijskoj federalnoj

državi Bihar, bila je glavni ekonomski i kulturni centar severoistočne Indije, a njen kralj, Bimbisara, poznat kao velikodušni pokrovitelj Bude i drugih učitelja budističke religije.

(28) Benares: odomaćen i pod imenom Varanasi, kao najveće indijsko svetilište, Benares je Indusima poznat i pod imenom Kaši, 'Grad svetlosti'.

(29) *Vaiši*: generički pojam koji određuje pripadnike treće klase tradicionalnog hinduističkog društvenog ustrojstva. Vaiši su nekad bili prvenstveno trgovci i ratari, i, kao i Bramini i Kšatri, pripadaju 'dvaput rođenima'.

(30) *Sudre*: generički pojam koji određuje pripadnike četvrte, najniže induske kaste; mahom su radnici i sluge.

(31) *Kšatri*: generički pojam koji određuje pripadnike druge najviše induske kaste. Mada su po svom obrednom položaju ispod Bramina, Kšatri su vladari i ratnici.

(32) *Koje je on stvorio iz svog donjeg dela tela i iz nogu svojih*: radi se o parijama, 'nedodirljivima'. Usled stava da dodir sa njima može uprljati pripadnike viših kasta, parije se nalaze izvan četvoročlane podele indijskog društva.

(33) *Purana*: koji pripada drevnom dobu, događaj iz prošlosti, drevna legenda; naziv svetih hinduističkih spisa koji sadrže drevne predaje.

(34) *Žrtve koje si stekao radom svojim*: to jest, stvari biljnog porekla koje je sam odgajao (žitarije, vinova loza i slično).

(35) *Trimurti*: doslovno: 'trooblično božanstvo', 'jedan koji ima tri oblika'. Mitski i ikonografski motiv koji prikazuje jednog boga u njegova tri vida (Brama - stvaralac, Višnu - održavatelj i Šiva - rušilac).

(36) *Šiva*: uz Višnu, najznačajniji bog hinduskog panteona. Njegov kult seže duboko u prošlost, i kasnije se proširio u sve delove Indije, kao i u hinduizovano područje jugoistočne Azije.

(37) *Večni Sudija i Večni Duh*: videti Napomenu 12.

(38) *Sa neživim predmetima*: to jest, idolima načinjenim rukama čovečjim.

(39) *Kada su beli sveštenici i ratnici*: ukazivanje na arijevske poreklo pripadnika viših kasta, mahom svetle puti, za razliku od pripadnika nižih kasta, a pogotovo parija, ljudi tamne puti.

(40) *U zemlji Gautamida*: misli se na oblast Kapilavasta, gde je rođen Buda; nalazi se u današnjem Nepal, u neposrednoj blizini severne granice s Indijom.

(41) *Buda Šakjamuni*: Buda iz plemena Šakjamuni. Rana ortodoksija usredsređivala se na Budu Šakjamunija kao na ljudsko biće koje se od drugih razlikovalo jedino po tome što je 'tvorac nestvorenog puta', koji je potom podario svojim učenicima.

(42) *Sveti pali-jezik*: jezik kojim je pisan Pali-kanon, najstarija i najpotpunija zbirka kanonske literature.

(43) *Klanjanje vidljivim bogovima*: idolima.

(44) *... u telo neke životinje, da joj bude čistilište*: neposredna aluzija na verovanje o 'novom' ili 'drugom' životu ljudskom, u liku, najčešće, neke životinje.

(45) *Ona se zbivaju svakog dana i svakog časa*: ovim se rečima podseća na Božja dela prilikom stvaranja sveta, uključujući i stvaranje (rođenje) čoveka.

(46) *Ali teško vama, protivnici ljudski*: to jest, idolopoklonici.

(47) *Svetog Zaratuстре*: Zaratustra (Zoroaster), osnivač religije nazvane po njegovom imenu, čija tradicija seže duboko u prošlost, do samih početaka istorije Persije. Zaratustrini sledbenici verovali su u božanstvo čije ime na avestičkom (staropersijskom) jeziku glasi Ahura Mazda, dok se u pehleviju javlja u skraćenom obliku kao Ormazd. Zoroastrizam je odigrao važnu ulogu u drami religijske istorije Bliskog istoka, budući da je u nekim svojim aspektima bio veoma blizak monoteističkim tradicijama judaizma, hrišćanstva i islama.

(48) *Ne valja vam da se klanjate suncu*: Zahvaljujući fizičkim blagodatima koje je pružalo čoveku, sunce je u njegovom životu oduvek imalo posebno mesto, te je to, posve prirodno, učinilo da postane osnovni simbol u predreligijskim, kao i ranoreligijskim, politeističkim verovanjima. Takav je položaj sunce steklo kao trajni vesnik ponovnog rađanja, obnove, pobede nad mrakom i silama tmine, večnog povratka, i tako dalje, postavši, zarana, predmet obožavanja i zadržavši se sve do ranoantičkih vremena (orfizam).

(49) *Niti vatre*: Prema onome što je poznato iz Aveste (najvažnije svete knjige zoroastrizma, koja sadrži himne, molitve i liturgijske invokacije), u 'hramovima vatre', u njihovoj središnjoj prostoriji, na kamenom postamentu nalazila se metalna urna u kojoj je

gorela sveta vatra; na nju su sveštenici, u vreme molitvi, pet puta dnevno, dodavali sveža drva.

(50) *I da mu budu od pomoći u radu:* to jest, sav biljni i životinjski svet.

(51) *Natovarili behu pagani:* Rimljani.

(52) *Vrhovnom zemaljskom poglavici:* rimskom namesniku, prokuratoru.

(53) *Vladajućih došljaka:* Rimljana.

(54) *Pilat, zemaljski vladar jerusalimski:* Pontije Pilat, rimski namesnik (prokurator) u Judeji (26. do 36. godine pre naše ere), po Bibliji predao Isusa Hrista u ruke njegovim progoniteljima.

(55) *Video sam zidine jerusalimske:* odudaranje od biblijskog, novozavetnog teksta, po kojem je Isus Hrist rođen u Vitlejemu (istina, ne mnogo udaljenom od samog Jerusalima).

(56) *U zemlju roditelja svojih:* može se, naravno, odnositi na roditeljski dom (Josifa i Marije), ali i samu državu Davida i Solomona.

(57) *Da učiš narod da ostavi hram Božji:* odnosi se na Solomonov hram, ali, isto tako, i veru u celiini.

(58) *Ili da čekamo naše skoro oslobođenje:* misli se na Mesiju, čiji je skori dolazak bio obećan jevrejskom narodu. Iščekivanje da se ovo obećanje ispuni posebno je bila zaoštrila rimska okupacija Palestine.

(59) *Povodom velike svetkovine:* radi se o Pashi (Pesahu), jednom od tri hodočasnička praznika na koje su Jevreji odlazili u Jerusalim, kako bi prisustvovali posebnim obredima u Hramu. Pasha počinje četrnaestog dana meseca nisana (mart-april) i poznata je kao praznik 'prelaska' (izlaska iz egipatskog sužanštva), praznik beskvasnog hleba i praznik proleća (u hrišćanskoj tradiciji ovaj se praznik slavi kao ulazak Hristov u Jerusalim - Cveti).

(60) *A njihov hram će se raspasti:* još jedna dvosmislenost. Stih može značiti da će nestati hram Solomonov, ali, isto tako, i da će među Jevrejima biti zatrta vera practaca.

SADRŽAJ

Nikola Milošević: <i>Tajna budističkog rukopisa</i>	9
ISUSOVE NEPOZNATE GODINE	17
NAPOMENE	85

Prevod
DANILO JOKANOVIĆ

Urednik,
redakcija prevoda i komentari
ŽIKA BOGDANOVIĆ

Recenzija i predgovor
NIKOLA MILOŠEVIĆ

Dizajn edicije
VID BOGDANOVIĆ

Likovno rešenje korica
i amblem edicije
VLADA VESOVIĆ

Ilustracija na koricama
GISTAV DORE

Ilustracije u tekstu
ALBREHT DIRER

Kompjuterski studio "ORBIS"
Obrada
DENIS RADOVANOVIĆ

Korektura
VESNA GOLUBOVIĆ

Izdanje "ORBIS" Beograd
Ulica Srpskih vladara 50, Beograd

Za izdavača
ALEKSANDAR DRAMIĆANIN
Direktor

Isključiva distribucija
Klub knjige "BATA"
Ulica srpskih vladara 50, Beograd
Tel. (011) 646-040

Štampa i povež
ČIP ŠTAMPA
Studentski trg 15, Beograd

Tiraž 500 primeraka